

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІНІСТЕРСТВА ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Навчально-науковий інститут бізнес-технологій «УАБС»
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

Максименко Юлії Володимирівни

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА ДЕРЖАВИ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ЗМІЦНЕННЯ

072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Студентки 2 курсу _____ Максименко Ю. В.
(підпис)

групи Ф.мз-71а

Подається на здобуття освітнього ступеня магістр

Кваліфікаційна робота магістра містить результати власних досліджень.
Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на
відповідне джерело _____ Максименко Ю. В.
(підпис)

Керівник: к.е.н., асистент _____ Бондаренко Є. К.
(підпис)

Суми-2018 рік

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи магістра
на тему: «ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА ДЕРЖАВИ ТА ШЛЯХИ ЇЇ
ЗМІЦНЕННЯ»
студентки Максименко Юлії Володимирівни

Проблема забезпечення та оцінки стану фінансової безпеки України є все більше актуальною, так як несприятлива та нестабільна ситуація у фінансовій сфері не дає можливість забезпечити достойний рівень економічного росту української економіки. Дана обставина обтяжує безперешкодний перехід до високоефективних ринкових механізмів господарювання та покращення стану фінансового сектору України. Таким чином, виникає потреба покращити стан фінансової безпеки України загалом та її складових, та також удосконалити методику оцінки стану фінансової безпеки України в несприятливих умовах фінансової кризи та проблематичного економічного стану у державі.

Метою дипломної роботи є аналіз теоретично-методичних основ та розробка практичних рекомендацій, що спрямовуються на покращення методики оцінки стану фінансової безпеки України.

Об'єктом дослідження є стан фінансової безпеки України як складової системи національної безпеки країни.

Предметом дослідження є науково-методичні та практичні аспекти оцінки стану фінансової безпеки України.

Під час дослідження використовувалися спеціальні і загальнонаукові методи: метод порівняння, фінансовий аналіз, метод аналізу і синтезу, статистичний аналіз, абстрактно-логічний метод.

Інформаційною базою дослідження виступають законодавчі та нормативно-правові акти, зведені дані Державної служби статистики України, Міністерства фінансів України, Державної фіскальної служби України, Національного банку України, Міністерства економічного розвитку

і торгівлі України, Інтернет-ресурси, результати особистих досліджень і обчислень за темою дипломної роботи.

Практичне значення отриманих результатів даного дослідження є в опрацюванні пропозицій для покращення методики оцінки стану фінансової безпеки країни.

Основний зміст кваліфікаційної роботи викладено на 38 сторінках, у тому числі список використаних джерел з 51 найменувань. Робота містить 10 таблиць, 9 рисунків, а також 2 додатків.

Рік захисту роботи – 2018 рік

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІНІСТЕРСТВА ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Навчально-науковий інститут бізнес-технологій «УАБС»
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри

Науковий ступінь, вчене звання

Підпис Ініціали, прізвище
“ ” _____ 20__ р.

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА
зі спеціальності 072 “ Фінанси, банківська справа та страхування ”

студенту 2 курсу групи Ф.мз-71а

Максименко Юлії Володимирівни

1. Тема роботи «Фінансова безпека держави та шляхи її зміцнення»
затверджена наказом по СумДУ № ___ від “ ___ ” _____ 20__ року
2. Строк подання студентом закінченої роботи “ ___ ” _____ 20__ року
3. Мета кваліфікаційної роботи: аналіз теоретично-методичних основ та розробка практичних рекомендацій, що спрямовуються на покращення методики оцінки стану фінансової безпеки України
4. Об’єкт дослідження: стан фінансової безпеки України як складової системи національної безпеки країни.
5. Предмет дослідження: науково-методичні та практичні аспекти оцінки стану фінансової безпеки України.
6. Кваліфікаційна робота виконується на матеріалах законодавчих та нормативно-правових актів, зведених даних Державної служби статистики України, Міністерства фінансів України, Державної фіскальної служби України, Національного банку України, Міністерства економічного розвитку

і торгівлі України, Інтернет-ресурси, результати особистих вивчень і обчислень за темою дипломної роботи.

7. Орієнтовний план кваліфікаційної роботи, терміни подання розділів керівникові та зміст завдань для виконання поставленої мети

№ п/п	Назва розділу	Термін подання
1.	Теоретичні основи оцінки стану фінансової безпеки України	
2.	Аналіз стану фінансової безпеки України	

Зміст завдань для виконання поставленої мети кваліфікаційної роботи магістра:

- систематизувати сутність поняття «фінансова безпека держави»;
- опрацювати методичні підходи до оцінки фінансової безпеки країни;
- дослідити динаміку нормованих і абсолютних значень показників стану складових фінансової безпеки України;
- виконати моніторинг стану фінансової безпеки України;
- розглянути пропозиції для покращення методики оцінки рівня фінансової безпеки країни.

8. Консультації по роботі:

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
I			
II			

9. Дата видачі завдання: “__” _____ 20__ року

Керівник кваліфікаційної роботи

Підпис

Ініціали, прізвище

Завдання до виконання одержав

Підпис

Ініціали, прізвище

ЗМІСТ

Вступ	7
1. Теоретичні основи оцінки стану фінансової безпеки України	8
1.1 Економічна сутність фінансової безпеки держави	8
1.2 Методичні підходи до оцінки стану фінансової безпеки України	15
2. Аналіз стану фінансової безпеки України	19
2.1 Аналіз індикаторів стану складових фінансової безпеки України	19
2.2 Пропозиції щодо вдосконалення методики оцінки стану фінансової безпеки держави	27
Висновки	37
Список використаних джерел	39
Додаток А Сутність поняття «фінансова безпека держави»	46
Додаток Б Індикатори стану фінансової безпеки	48

ВСТУП

Проблема забезпечення та оцінки стану фінансової безпеки України є все більше актуальною, так як несприятлива та нестабільна ситуація у фінансовій сфері не дає можливість забезпечити достойний рівень економічного росту української економіки. Дана обставина обтяжує безперешкодний перехід до високоефективних ринкових механізмів господарювання та робить заперечні умови для покращення фінансової політики України. Таким чином, виникає потреба покращити стан фінансової безпеки України загалом та її складових, та також удосконалити методіку оцінки стану фінансової безпеки України в несприятливих умовах фінансової кризи та проблематичного економічного стану у державі.

Питання оцінки стану фінансової безпеки країни дуже активно опрацьовується вченими, поміж яких варто зробити акцент на Т. Н. Агапопу, , В. Т. Білоуса, С. С. Голікова, Ю. М. Харазішвілі, Т. П. Крупельницьку та інших. В основному економісти надавали свою увагу методологічним засадам аналізу стану економічної безпеки України та існуючих загроз в її підсистемах. Присутність дискусійних моментів щодо оцінки нормованих і абсолютних значень показників стану фінансової безпеки держави та їх впливу на рівень національної безпеки, що вимагають вивчення і у майбутньому, привели до вибору теми дипломної роботи.

Метою дипломної роботи є аналіз теоретично-методичних основ та розробка практичних рекомендацій, що спрямовуються на покращення методіки оцінки стану фінансової безпеки України.

Відповідно до поставленої мети дипломної роботи було також визначено її завдання:

- систематизовано сутність поняття «фінансова безпека держави»;
- опрацьовано методичні підходи до оцінки фінансової безпеки країни;
- досліджено динаміку нормованих і абсолютних значень показників

стану складових фінансової безпеки України;

- виконано моніторинг стану фінансової безпеки України;
- розглянуто пропозиції для покращення методики оцінки рівня фінансової безпеки країни.

Об'єктом дослідження є стан фінансової безпеки України як складової системи національної безпеки країни.

Предметом дослідження є науково-методичні та практичні аспекти оцінки стану фінансової безпеки України.

Під час дослідження використовувалися спеціальні і загальнонаукові методи: метод порівняння, фінансовий аналіз, метод аналізу і синтезу, статистичний аналіз, абстрактно-логічний метод.

Інформаційною базою дослідження виступають законодавчі та нормативно-правові акти, зведені дані Державної служби статистики України, Міністерства фінансів України, Державної фіскальної служби України, Національного банку України, Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, Інтернет-ресурси, результати особистих вивчень і обчислень за темою дипломної роботи.

Практичне значення отриманих результатів даного дослідження є в опрацюванні пропозицій для покращення методики оцінки стану фінансової безпеки країни.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОЦІНКИ СТАНУ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

1.1 Економічна сутність фінансової безпеки держави

В сучасних умовах розвитку держави, що супроводжуються глобалізаційними процесами виникають постійні загрози забезпечення цілісності фінансової системи та як наслідок – фінансової безпеки держави. Сьогодні перед Україною постає пріоритетне завдання створення адекватної сучасним вимогам системи превентивних заходів, спрямованих на забезпечення фінансової безпеки держави.

Тісний зв'язок економіки нашої країни зі світовою вимагає постійного моніторингу дестабілізуючих факторів, які на сьогоднішній день в умовах експортної орієнтації країни, від'ємного платіжного балансу, неефективності бюджетних відносин, поглибленої співпраці з міжнародними фінансовими інститутами несуть постійну загрозу міцності фінансової системи.

В зв'язку з цим, все більшої актуальності набуває питання формування та забезпечення достатнього та надійного рівня фінансової безпеки країни.

Дослідження теоретичного базису забезпечення фінансової безпеки держави є надзвичайно актуальним питанням в умовах загострення та зростання економічних загроз країни. Теоретичні підходи до трактування даного поняття знайшли своє відображення в наукових працях наступних учених: О. Барановського [2], О. Василика [3], О. Власюка [4], В. Геєць [5], Б. Кишакевича [6], С. Юрія [24] та інших. Систематизація наукових поглядів визначення економічної сутності фінансової безпеки представлена в таблиці А.1.

Опираючись на теоретичні підходи до трактування поняття «фінансова безпека держави», на нашу думку фінансова безпека – це певний рівень фінансової незалежності, стабільності і стійкості фінансової системи країни в

умовах впливу на неї зовнішніх і внутрішніх дестабілізуючих факторів, що складають загрозу фінансовій безпеці, а також, здатність фінансової системи держави забезпечити ефективне функціонування національної економічної системи та стале економічне зростання.

Діяльність із забезпечення безпеки має горизонтальний вимір, який складається із взаємопов'язаних і взаємообумовлених рівнів. До горизонтального виміру цієї діяльності слід віднести діяльність із забезпечення безпеки особи, підприємства, регіону, держави, суспільства, міжнародної спільноти (рис. 1.1).

Рисунок 1.1 – Діяльність щодо забезпечення безпеки країни та її рівні

Система управління фінансовою безпекою, як будь-яка система управління соціально-економічним процесом, започатковується відповідно до мети, стратегії (шляхів досягнення) та завдань і включає дві підсистеми:

керуюча (суб'єкт управління) та керована (об'єкт управління). Кожна з цих підсистем виконує відповідні функції.

Під поняттям «управління фінансовою безпекою» нами мається на увазі свідомий спрямований вплив суб'єкта управління на множину цінностей, інтересів, потреб держави, суспільства та особи, зовнішніх та внутрішніх чинників, небезпек та загроз, що впливають на становище фінансової безпеки, недержавні і державні інституції, які взаємодіють і виконують належну діяльність у межах законодавства України з ціллю покращення її функціонування для рішення задач щодо забезпечення фінансової безпеки.

Суб'єктами забезпечення фінансової безпеки держави є Кабінет Міністрів України, Національний банк України, Президент України, Верховна Рада України, Рада національної безпеки і оборони України, міністерства та інші центральні органи виконавчої влади, суди загальної юрисдикції, прокуратура України, місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування, Служба безпеки України, Державна прикордонна служба України, громадяни України та їх об'єднання.

Для підвищення рівня фінансової безпеки країни необхідно запровадити обґрунтований вибір економічної стратегії держави, створити всебічне та досконале нормативно-правове поле, а також необхідним є постійний моніторинг за світовими економічними змінами з метою завчасного виявлення зародження кризових явищ та впровадження превентивних заходів щодо мінімізації їхнього негативного впливу на фінансову систему країни в цілому.

У практичному аспекті всі дії, що спрямовуються на забезпечення фінансової безпеки, повинні фокусуватися на визначених об'єктах – інтересах правах і пріоритетах людини та громадянина, суверенітеті, суспільних цінностях і територіальній цілісності держави.

Механізм забезпечення фінансової безпеки повинен реалізовуватися на засадах створення відповідних концепції, наукової теорії, стратегії та

тактики, присутності потрібних інститутів забезпечення безпеки (суб'єктів), проведення рівноцінної фінансової політики, формулювання об'єктів, формулювання та конкретизації інтересів, класифікації загроз, вживання засобів, методів та способів забезпечення безпеки (рис. 1. 2).

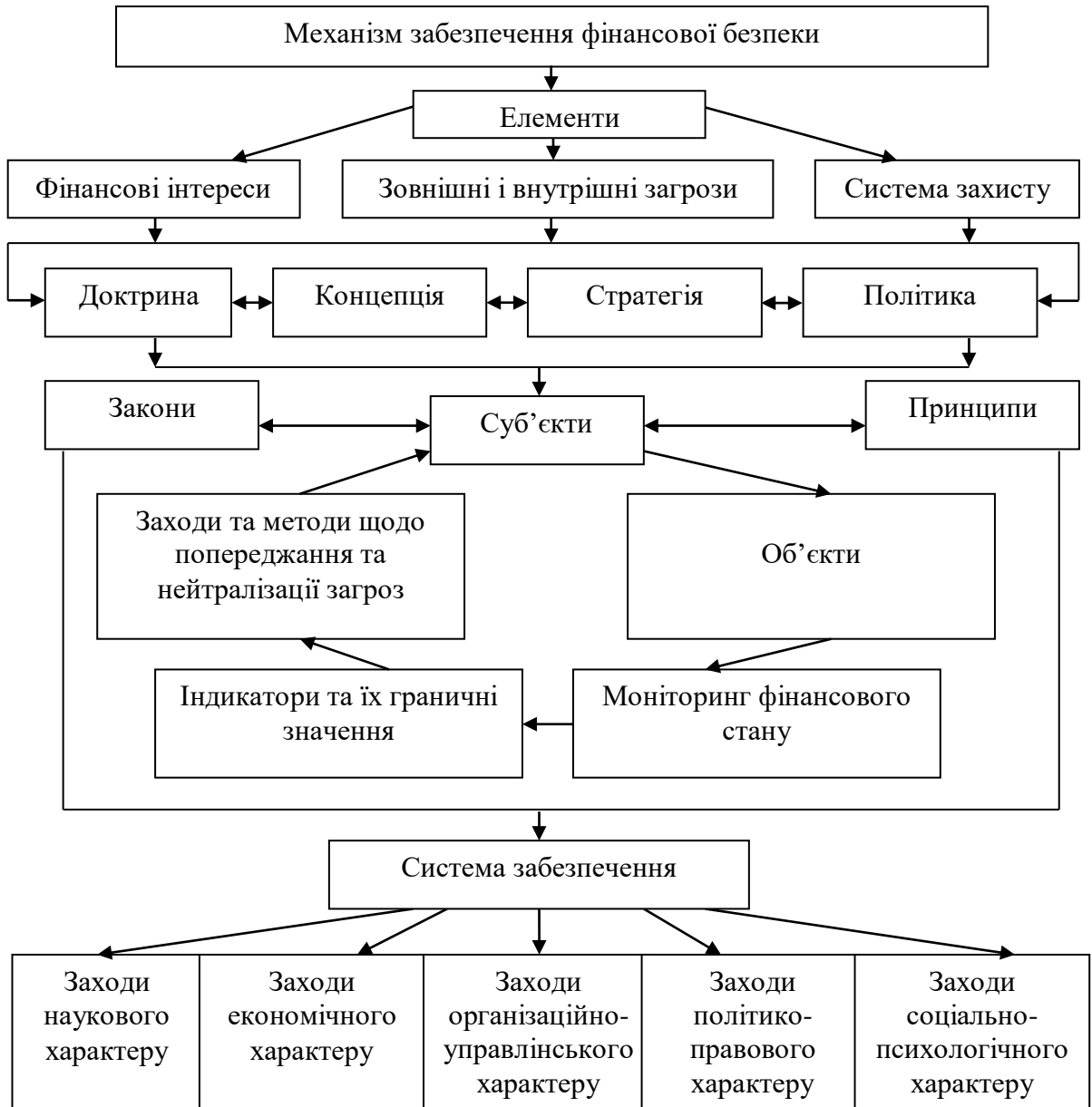

Рисунок 1.2 – Механізм забезпечення фінансової безпеки країни

Дивлячись на те, що фінансова безпека не є статичною, то механізм забезпечення фінансової безпеки складається із таких елементів:

– прогнозування та виявлення зовнішніх та внутрішніх небезпек фінансовій безпеці країни через всебічний та об’єктивний моніторинг фінансової сфери та економіки;

– обчислення граничнодопустимих та порогових значень соціально-економічних і фінансових індикаторів, перевищення яких може призвести до фінансової кризи;

– попередження та виявлення зовнішніх та внутрішніх небезпек фінансовій безпеці, як функція держави.

Діяльність держави щодо забезпечення фінансової безпеки має здійснюватися за такою схемою (рис. 1. 3).

Тобто, з цього випливає, що конструкція механізму забезпечення фінансової безпеки вимагає формулювання критеріальних вимог щодо неї. Але на сьогоднішній день в економічній літературі немає комплексних теоретичних розробок щодо цього приводу. Через це за підґрунтя при формуванні критеріальних вимог до системи фінансової безпеки уживають підходи до визначення інтегрального індексу економічної безпеки і критеріїв за Методикою розрахунку рівня економічної безпеки України. Вона створена з ціллю визначення ступеня економічної безпеки як основної складової національної безпеки держави і встановлює перерахунок головних індикаторів становища економічної безпеки, їх граничні, порогові та оптимальні значення, а також методи обчислення інтегрального індексу економічної безпеки. Методика спирається на комплексний аналіз показників економічної безпеки з проявом потенційно можливих загроз економічній безпеці в Україні і використовується Міністерством економіки України для інтегральної оцінки рівня економічної безпеки України загалом в економіці та за певними галузями.

Методика може застосовуватися при моніторингу відповідних складових фінансової безпеки з ціллю рішення управлінських задач щодо попередження, аналізу і нейтралізації потенційних та існуючих загроз національним фінансовим інтересам.

Рисунок 1.3 – Напрями діяльності держави щодо забезпечення фінансової безпеки держави

Ефективність здійснення наукових теоретичних доміант на практиці вимагає не тільки визначення критеріальних вимог щодо неї, а й обрису принципів управління фінансовою безпекою. Основні принципи управління фінансовою безпекою подано на рис. 1.4.

Рисунок 1.4 – Принципи управління фінансовою безпекою

Таким чином, аналіз показав, що фінансова безпека є структурною, багаторівневою складовою економічної безпеки та повинна забезпечувати внутрішню й зовнішню збалансованість, бути достатньо стійкою до дії дестабілізуючих факторів та загроз.

Для підвищення рівня фінансової безпеки країни необхідно запровадити обґрунтований вибір економічної стратегії держави, створити всебічне та досконале нормативно-правове поле, а також необхідним є

постійний моніторинг за світовими економічними змінами з метою завчасного виявлення зародження кризових явищ та впровадження превентивних заходів щодо мінімізації їхнього негативного впливу на фінансову систему країни в цілому.

1.2. Методичні підходи до оцінки стану фінансової безпеки України

Методичні рекомендації щодо розрахунку рівня економічної безпеки України [41], висвітлюють методику, при використанні котрої кількісно оцінюється становище фінансової безпеки України та, відповідно, економічної безпеки як її пріоритетної складової. Методика встановлює перелік показників, їхні критичні, небезпечні, незадовільні, задовільні і оптимальні значення, та механізм розрахунку інтегрального індексу економічної безпеки.

Методичні рекомендації ґрунтуються на комплексному аналізі показників фінансової безпеки з проявам потенційно допустимих загроз і застосовуються Міністерством економічного розвитку і торгівлі України для інтегральної оцінки рівня економічної безпеки України загалом по економіці та за окремими галузями.

Відповідно, дану методику варто уживати для моніторингу відповідних складових економічної безпеки з ціллю прийняття управлінських рішень щодо попередження, аналізу та нейтралізації потенційних та реальних загроз у фінансовій галузі.

Розглянемо та узагальнимо складові фінансової безпеки України, а саме: бюджетну, банківську, валютну, боргову, безпеку небанківського фінансового сектору та грошово-кредитну безпеку на рис. 1.5.

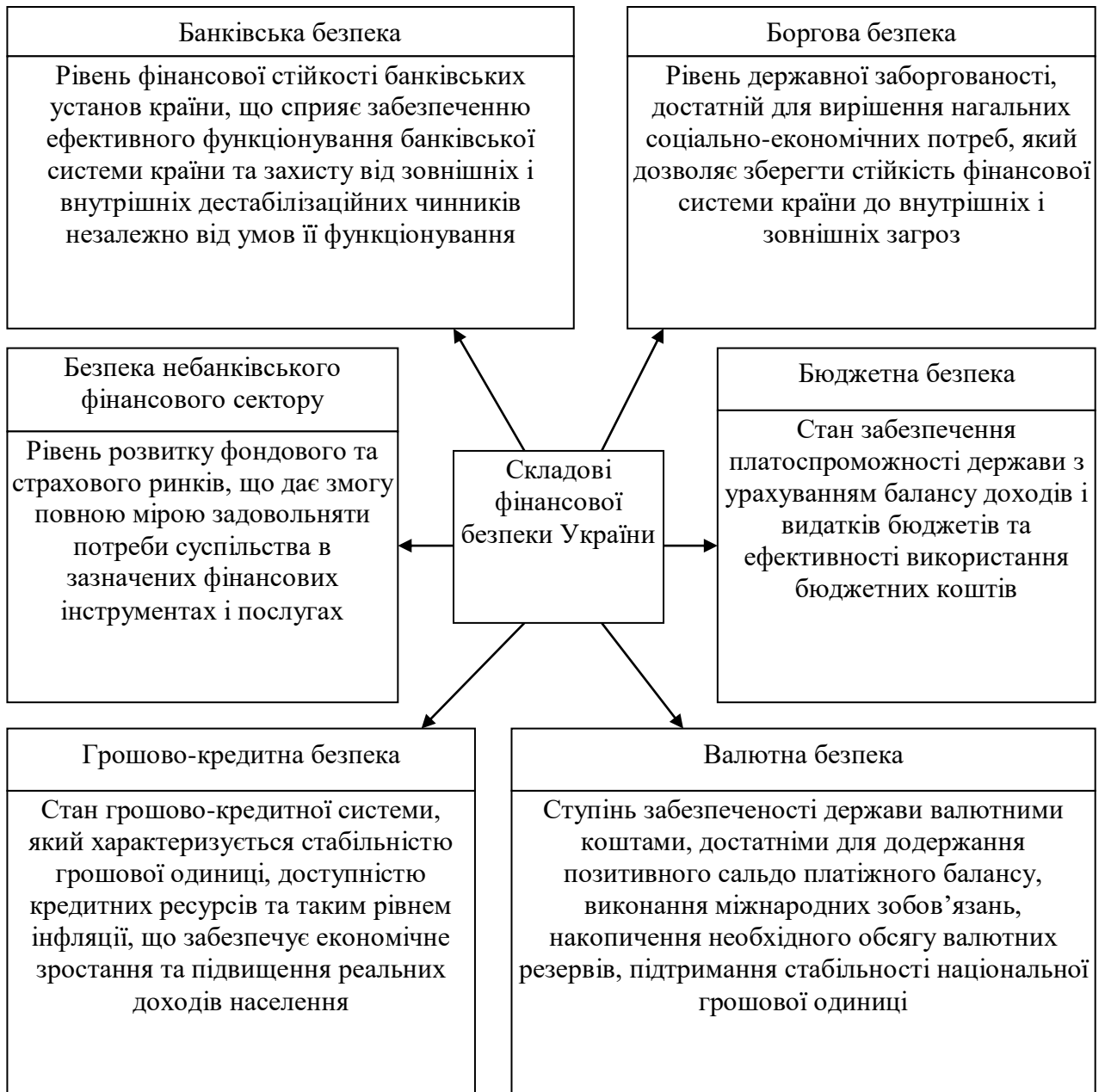

Рисунок 1.5 – Складові фінансової безпеки України

Дослідимо та вдосконалимо стадії здійснення оцінки становища фінансової безпеки України на рис. 1.6.

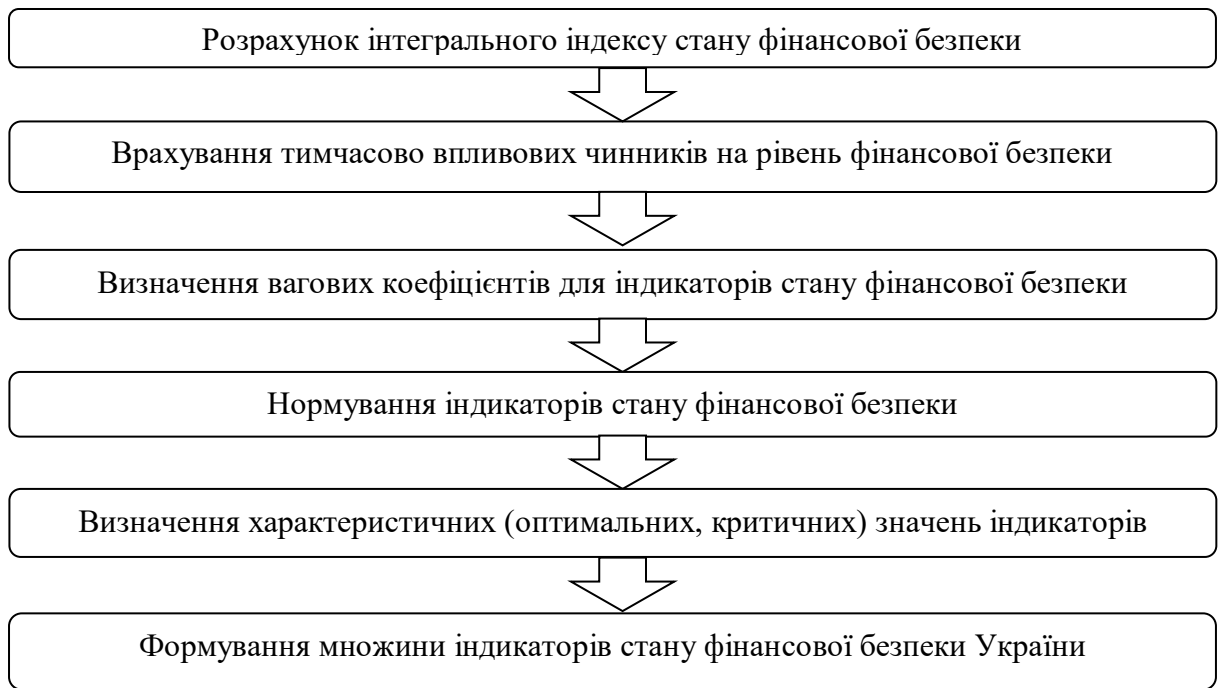

Рисунок 1.6 – Етапи здійснення оцінки стану фінансової безпеки України

Показники стану фінансової безпеки країни – це взаємопов’язані індикатори стану фінансової системи, які в кількісному вияві висвітлюють ступінь загроз, мають велику чутливість і високу сигнальну здатність попереджати дослідників, державу та суб’єктів ринку про ймовірні загрози через зміну макроекономічної ситуації, вирішенням управлінських задач у сфері фінансової політики.

Індикатори, які характеризують стан економічної безпеки України, поділено на типи (рис. 1.7).

Проаналізувавши суть фінансової безпеки України, удосконалено теоретичний підхід до трактування поняття «фінансова безпека країни», що, на відміну від вже існуючих, розглядається як стан ефективності діяльності фінансової системи країни, що кількісно розцінюється на підставі узагальнення показників стану грошово-кредитної, бюджетної, валютної, боргової, банківської безпеки та безпеки небанківського фінансового сектору, забезпечує відповідний рівень стійкості фінансової системи щодо

внутрішніх та зовнішніх загроз і створює потрібні умови для досягнення її ефективності і цілісності функціонування.

Рисунок 1.7 – Класифікація індикаторів стану фінансової безпеки України

Таким чином, можемо сказати, що в наш час фінансова безпека являється першочерговою складовою національної безпеки України, але, незважаючи на це, методичне забезпечення і наукові підходи до оцінки рівня фінансової безпеки ще вимагають вдосконалень та досліджень. А також, що країні значення індикаторів, що визначають стан фінансової безпеки України, поділяються відштовхуючись від складових фінансової безпеки: банківської, бюджетної, боргової, грошово-кредитної, валютної, і безпеки небанківського фінансового ринку, але має місце і значення тимчасово впливових факторів, що вже враховано на додатковому етапі проведення оцінки стану фінансової безпеки.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ СТАНУ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

2.1 Аналіз індикаторів стану складових фінансової безпеки України

Починаючи з 90-х років, серед основних проблем економіки України, є збільшення загроз фінансової та економічної безпеки країни. Ризики у даній сфері перешкоджають реформуванню економіки, не дають можливості надати потрібний ступінь економічного росту, стримують вдосконалення сфер фінансової системи України.

Потрібно вказати, що Методичні рекомендації щодо розрахунку рівня економічної безпеки України [24] хоч і включають посилання на джерела інформації, що потрібно використати під час оцінки стану фінансової безпеки, практичне їх вживання значно ускладнюється багатьма факторами. Дослідимо стан показників фінансової безпеки держави, використовуючи оцінку індикаторів, що допоможе відобразити систему заходів щодо систематичного забезпечення фінансової безпеки і її базисні тенденції.

В системі фінансової безпеки розрахунок нормованих і абсолютних значень індикаторів стану боргової безпеки України за період 2011–2017 рр. представлено у таблиці 2.1.

Після розгляду нормовані та абсолютні значення індикаторів боргової безпеки України, має місце підкреслити, що динаміка відношення загального обсягу гарантованого державою і державного боргу до ВВП України демонструє існування тенденцій погіршення стану боргової безпеки України. Так, якщо у 2011-2014 рр. досліджуваний індикатор складав 38,84-39,05 %, що являється незадовільним значенням, то на протязі 2015–2017 рр. значення цього індикатору зросло до 91,57 %, що є зовсім критичним. Така динаміка стану боргової безпеки України є надзвичайно загрозливою.

Таблиця 2.1 – Динаміка абсолютних та нормованих значень індикаторів стану боргової безпеки як складової фінансової безпеки України за період 2011–2017 рр.

Індикатори стану бюджетної безпеки України	Абсолютні/нормовані значення індикаторів						
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Інтегральний показник стану боргової безпеки України	0,42	0,43	0,38	0,35	0,24	0,28	0,32
Відношення міжнародних резервів щодо валового зовнішнього боргу, %	28,65	24,98	17,94	13,65	6,01	10,9	14,01
	0,31	0,25	0,17	0,13	0,05	0,10	0,13
Відношення валового зовнішнього боргу щодо ВВП, %	82,74	76,14	75,37	77,14	94,67	129	111
	0,16	0,17	0,17	0,17	0,14	0,1	0,1
Відношення державного боргу і гарантованого країною боргу щодо ВВП, %	38,84	35,23	35,42	39,05	71,05	78,31	91,57
	0,59	0,66	0,66	0,59	0,16	0,14	0,12
Середньозважена дохідність облігацій внутрішньої державної позики на первинному ринку, %	11,28	10,06	11,85	12,98	12,77	12,97	8,99
	0,25	0,37	0,16	0,15	1,00	1,00	0,37

Останні три індикатори стану боргової безпеки в системі фінансової безпеки України (табл. 2.1) є дестимуляторами, тому зниження рівня боргової безпеки України фактично є наслідком збільшення їх значень.

Дослідимо динаміку зміни нормованих і абсолютних значень показників стану бюджетної безпеки України, а саме стану забезпечення платоспроможності і фінансової стійкості фінансів держави, що показує рівень ефективності реалізації функцій державних органів влади (табл. 2.2).

Таблиця 2.2 – Динаміка абсолютних та нормованих значень індикаторів стану бюджетної безпеки як складової фінансової безпеки України за період 2010–2017 рр.

Індикатори стану бюджетної безпеки України	Абсолютні/нормовані значення індикаторів						
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Відношення де-/профіциту державного бюджету до ВВП, %	-5,83	-1,7	-3,68	-4,34	-4,87	-2,17	-2,83
	0,32	1	0,75	0,62	0,51	0,88	0,92
Дефіцит/профіцит бюджетних та позабюджетних фондів сектору загальнодержавного управління, % до ВВП	-0,23	0,98	0,64	0,06	0,34	0,22	-0,12
	0,95	0,85	0,91	1,01	0,97	1	0,99
Рівень перерозподілу ВВП через зведений бюджет, %	29,16	30,72	31,68	30,54	29,22	33,05	32,95
	0,91	0,77	0,71	0,78	0,9	0,61	0,62

Продовження таблиці 2.2

Індикатори стану бюджетної безпеки України	Абсолютні/нормовані значення індикаторів						
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Відношення обсягу сукупних платежів з обслуговування та погашення державного боргу до доходів державного	17,65	21,95	26,78	33,42	47,77	94,14	34,27
	0,19	0,16	0,13	0,11	0,08	0,04	0,1
Інтегральний показник стану бюджетної безпеки України	0,64	0,79	0,69	0,69	0,67	0,74	0,73

Таким чином, обґрунтовано, що відношення обсягу сукупних платежів з обслуговування та погашення державного боргу до доходів державного бюджету постійно зростає, на протязі усього аналізованого періоду (2011-2017 рр.) індикатор перебуває в зоні досить критичних значень ($\leq 16\%$). Також, присутній ріст рівня перерозподілу ВВП через зведений бюджет (до 32,95 % станом на 2017 р., знаходиться в зоні задовільних значень). Дослідивши динаміку значень відношення дефіциту державного бюджету до ВВП як основу для дослідження стану бюджетної безпеки в системі фінансової безпеки України, визначено, що станом на 2017 р. значення аналізованого індикатору перебуває в діапазоні оптимальних значень ($-0,12\%$).

Проаналізувавши стан валютної безпеки України (табл. 2.3) визначено:

– значення валових міжнародних резервів України, прораховані у місяцях імпорту, спали з 5,31 місяців у 2011 р., що розцінюється як нормальне значення, до 3,81 місяців станом на 2017 р.

– обсяги індексу зміни курсу гривні до долару США на 2017 р. (117,08 %) перебуває в діапазоні критичних значень. Така ж ситуація була і у 2014-2016 рр. через досить високий рівень знецінення національної валюти України;

Таблиця 2.3 – Динаміка значень індикаторів стану валютної безпеки в системі фінансової безпеки України за період 2011–2017 рр.

Індикатор стану валютної безпеки	Абсолютні/нормовані значення індикаторів						
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Індекс зміни офіційного курсу національної грошової одиниці щодо \$ США, середній за період	99,4	103,11	100,4	100,14	148,82	183,88	117,08
	1	1	1	1	0,18	0,15	0,21

Продовження таблиці 2.3

Індикатори стану бюджетної безпеки України	Абсолютні/нормовані значення індикаторів						
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Валові міжнародні резерви України, місяців імпорту	5,31	4,11	3,21	3,01	7,61	13,41	3,81
Частка кредитів у іноземній валюті у загальному обсязі наданих кредитів, %	1	0,91	0,83	0,77	1	1	0,88
Сальдо купівлі-продажу населенням іноземної валюти, млрд \$ США	46,11	40,41	36,81	33,91	46,42	55,92	49,54
Рівень доларизації грошової маси, %	0,37	0,53	0,61	0,7	0,36	0,19	0,23
Інтегральний показник стану валютної безпеки України	9,81	13,51	10,31	3,01	2,61	0,31	2,81
	0,24	0,16	0,21	0,89	0,71	0,99	0,9
	29,21	30,51	43,81	36,91	31,31	32,31	52,05
	0,27	0,21	0,15	0,17	0,2	0,2	0,13
	0,51	0,49	0,6	0,6	0,42	0,44	0,41

Можемо зробити висновок про негативною тенденцією стосовно росту питомої ваги кредитів в іноземній валюті в обсязі всіх наданих кредитів на 2017 р. (49,54 %), що знаходиться в критичній зоні. Рівень доларизації грошової маси на протязі 2011–2017 рр. можемо спостерігати весь час у діапазоні критичних значень, що негативно впливає на стан валютної безпеки України, а також, звичайно, погано відображається на загальному стані фінансової безпеки.

Згідно таблиці 2.3, доведено, що нормовані значення трьох з п'яти аналізованих показників погіршуються, що має негативне значення для рівня валютної безпеки України за 2015-2017 р.р.

Тобто, узагальнений показник стану валютної безпеки більш-менш постійний на рівні 48–59 % протягом 2012–2014 рр., тоді як за 2016–2017 рр. впав до 40 %, що негативно позначається на інтегральному показнику фінансової безпеки України.

Розраховані значення показників стану банківської безпеки України представлені у таблиці 2.4.

Таблиця 2.4 – Динаміка індикаторів стану банківської безпеки України за 2011-2017 рр.

Індикатор стану банківської безпеки	Абсолютні/нормовані значення індикаторів станом на кінець:						
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Частка простроченої заборгованості за кредитами в загальному обсязі кредитів, наданих банками резидентам України, %	11,35	9,72	9,01	7,81	12,41	13,61	22,21
	0,13	0,16	0,17	0,19	0,12	0,11	0,07
Співвідношення банківських кредитів та депозитів в іноземній валюті, %	75,87	67,7	60,33	62,07	96,68	71,42	76,53
	0,53	0,39	0,31	0,33	1	0,44	0,54
Частка іноземного капіталу у статутному капіталі банків,%	35,91	40,71	42,01	39,61	34,11	32,61	43,41
	0,58	0,4	0,39	0,43	0,65	0,71	0,38
Співвідношення довгострокових (понад 1 рік) кредитів та депозитів, разів	3,81	3,21	2,41	1,94	2,94	4,01	3,71
	0,17	0,2	0,39	0,6	0,25	0,16	0,18
Рентабельність активів,%	-1,34	-0,65	0,56	0,23	-1,77	-1,69	-1,52
	0,3	0,26	0,79	0,66	0,39	0,37	0,34
Співвідношення ліквідних активів до короткострокових зобов'язань, %	1,03	1,06	1,01	1	0,97	0,97	1,04
	0,9	0,94	0,88	0,86	0,82	0,82	0,92
Частка активів п'яти найбільших банків у сукупних активах банківської системи, %	38,88	40,89	38,74	40,13	42,92	51,61	52,11
	0,66	0,59	0,66	0,61	0,55	0,38	0,37
Інтегральний показник стану банківської безпеки України	0,56	0,51	0,61	0,62	0,63	0,52	0,49

Вищенаведений аналіз дає змогу відмітити вагомий вплив, який скеровують детермінанти розвитку фінансового ринку на фінансову безпеку. А також, вплив такого комплексу факторів має місце бути: неефективність розміщення фінансових ресурсів у активах, нестача їх в розпорядженні фінансових установ, замала активність держави на фінансовому ринку як регулятора та як інвестора, сукупна нерозвиненість ринку взагалі та небанківського сегмента зокрема. Дані гіпотези надалі вимагають верифікації і встановлення причинно-наслідкових зв'язків, що необхідно для розробки механізму дійових заходів щодо кращого функціонування фінансової безпеки України.

Розраховані значення показників стану грошово-кредитної безпеки України представлені у таблиці 2.5.

Таблиця 2.5 – Динаміка індикаторів стану грошово-кредитної безпеки України за 2011-2017 рр.

Індикатор стану грошово-кредитної безпеки	Значення індикатору						
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Питома вага готівки поза банками в загальному обсязі грошової маси, %	0,39	0,49	0,56	0,56	0,45	0,43	0,37
Різниця між процентними ставками за кредитами, наданими депозитними корпораціями у звітному періоді, та процентними ставками за депозитами, залученими депозитними установами, в.п	0,95	0,6	1	0,99	0,93	0,79	0,52
Рівень середньозваженої процентної ставки за кредитами, наданими депозитними корпораціями в національній валюті, відносно індексу споживчих цін, в.п	0,99	0,58	0,19	0,2	0,25	0,22	0,24
Частка споживчих кредитів, наданих домогосподарствам, у загальній структурі кредитів, наданих резидентам	0,28	0,25	0,23	0,21	0,21	0,26	0,32
Питома вага довгострокових кредитів у загальному обсязі наданих кредитів, %	0,38	0,23	0,18	0,16	0,18	0,2	0,21
Загальний обсяг вивезення фінансових ресурсів за межі країни, млрд.доларів США	0,34	0,32	0,28	0,25	0,38	0,39	0,41
Інтегральний показник стану грошово-кредитної безпеки України	0,56	0,41	0,41	0,4	0,4	0,38	0,34

Розраховані значення показників стану безпеки небанківського фінансового ринку в системі фінансової безпеки України представлені у таблиці 2.6.

Таблиця 2.6 – Динаміка нормованих індикаторів стану безпеки небанківського фінансового ринку в системі фінансової безпеки України за період 2011–2017 рр.

Індикатор стану безпеки небанківського фінансового ринку	Значення індикатору						
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Рівень проникнення страхування (страхові премії до ВВП), %	0,26	0,28	0,3	0,31	0,32	0,33	0,31
Рівень капіталізації лістингових компаній, % ВВП	0,22	0,19	0,27	0,3	1	1	1
Рівень волатильності індексу ПФТС, кількість критичних відхилень	1	0,86	0,85	0,84	0,84	0,84	0,86
Частка надходжень страхових премій трьох найбільших страхових компаній у загальному обсязі надходжень страхових премій (крім страхування життя), %	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01
Інтегральний показник стану безпеки небанківського фінансового ринку України	0,7	0,7	1	0,71	0,71	0,63	0,45

Важливо відзначити, що нормування індикаторів відбувається, використовуючи лінійну функцію так, щоб потрібні значення індикаторів опинялися у інтервали, які зіставні за величиною. Перехід до нормованих значень індикаторів від абсолютних дає змогу виміряти індикатори у відсотках: 0 відповідає 0 %, 1 - 100 % або за шкалою від 0 до 1. Тобто, своєю величиною, отримане нормоване значення індикатора показує рівень приближення до потрібного нам значення 1 [41].

Інтегральний індекс фінансової безпеки визначаємо відповідно:

– на початковому рівні – індекси за самостійними складовими (борговою, бюджетною, грошово-кредитною, валютною, безпекою небанківського фінансового ринку і банківською безпекою);

– на кінцевому – узагальнений індекс.

Обчислення інтегрального індикатора за кожною складовою фінансової безпеки України відбувається як сума добутків обчислених значень індикаторів на їх ваговий коефіцієнт (формула 2.1).

$$I_m = \sum_{i=1} d_i y_i, \quad (2.1)$$

де I_m – агрегований показник m -ї сфери фінансової безпеки України ($m=(1, 2, \dots, 6)$);

d_i – визначений за методом експертних оцінок ваговий коефіцієнт, який показує розмір внеску в інтегральний індекс i -го індикатора;

y_i – нормоване значення i -го індикатора.

Протягом аналізу нормованих і абсолютних значень індикаторів стану складових фінансової безпеки створюється їх кількісна оцінка, за якої аналізується відхилення індикаторних показників від необхідних та розробляються міри для наближення їх до відповідних.

Також необхідні заходи зі прогнозування, оцінки, систематизації і спостереження. Інтегральні показники стану кожної з підсистем фінансової безпеки визначені шляхом здійснення нормування індикаторів стану фінансової безпеки за підсистемами (боргова, банківська та інші) та їх розрахунку (табл. 2.7).

Таблиця 2.7 – Інтегральні коефіцієнти стану підсистем фінансової безпеки України за період 2011–2017 рр.

Інтегральні коефіцієнти стану	Значення індикатору						
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Банківська безпека України	44,74	40,18	49,94	51,3	52,35	40,97	38,34
Боргова безпека України	43,11	45,11	39,11	36,11	25,11	29,11	33,11
Бюджетна безпека України	53,11	68,11	58,11	58,11	56,11	63,11	62,11
Валютна безпека України	50,11	48,11	59,11	59,11	41,11	43,11	40,11
Безпека небанківського фінансового ринку	41,87	39,67	48,86	44,28	68,02	66,83	62,91
Грошово-кредитна безпека України	55,42	40,47	40,07	38,81	39,3	37,32	33,57
Узагальнюючий інтегральний індикатор	48,62	48,02	49,4	48,4	45,84	45,86	44,32

Відповідно до таблиці 2.4, бачимо, що на 2017 р. фінансова безпека є на межі небезпечних значень.

Загалом розрахунковий індекс фінансової безпеки є на критичному рівні протягом 2011-2017 рр. (44 %), зокрема, є можливість і подальшого спаду рівня фінансової безпеки.

Досліджено, що довести стан фінансової безпеки України дала змогу емпіричне здійснення моніторингу фінансової безпеки, а також визначити інтегральний індикатор фінансової безпеки України, що робить інформаційні передмови щодо регулювання рівня фінансової безпеки. Реалізування визначених на засадах наслідків моніторингу, прийомів до стабілізації, дає змогу миттєво з'ясувати деструктивні впливові фактори на фінансову систему держави та знижувати ймовірність настання фінансових криз.

2.3 Пропозиції щодо вдосконалення методики оцінки стану фінансової безпеки держави

Фінансова безпека являється достатньо трудною багаторівневою системою, що створює ряд перелік підсистем, котра із яких має особисту логіку розвитку та структуру.

Посилаючись до методики, що досліджена в першому розділі дипломної роботи фінансова безпека країни включає наступні складові: банківську, грошово-кредитну, бюджетну, безпеку небанківського фінансового сектору, боргову та валютну, та значення показників стану що досліджено у другому розділі наукової роботи, використовуючи інтегральних індексів.

Підняття рівня фінансової безпеки країни вимагає системних дій, що повинні включати у собі механізми у сфері фондового ринку, бюджетної та монетарної політики, та у сфері регулювання корпоративного сектору економіки.

Загалом можна висунути пропозицію щодо такої системи заходів відповідно до укріплення фінансової безпеки країни (табл. 2.8).

Таблиця 2.8 – Провідні напрямки укріплення оцінки стану фінансової безпеки України

Показник	Напрями укріплення
Банківська безпека	<ul style="list-style-type: none"> – підсилювати роботу в напрямі укріплення власної капітальної бази банками; – підготувати заходи для запобігання відтоку депозитів фізичних осіб, повернути довіру населення щодо розміщення коштів на довгостроковій основі; – скоротити ставки за кредитними ресурсами, наближаючи їх до рівня європейських країн; – зменшити наявність іноземного капіталу в банківській системі України та ін.;
Бюджетна безпека	<ul style="list-style-type: none"> – впровадження оптимальної податкової політики в контексті росту загального обсягу бюджетних доходів; – рівномірне поєднання внутрішніх та зовнішніх джерел фінансування бюджетного дефіциту; – покращення інструментів залучення до інвестиційної сфери власних заощаджень приватного сектору та доходів населення України;
Боргова безпека	<ul style="list-style-type: none"> – скоротити негативне сальдо торговельного балансу України; – підняти рівень золотовалютних резервів; – вживання позикових коштів міжнародних компаній на стимулювання економічного розвитку країни, а не погашення боргів уряду;
Валютна та монетарна безпека	<ul style="list-style-type: none"> – установлення НБУ «плаваючого» валютного курсу національної валюти з ціллю зупинки девальваційних процесів; – спрямованість кредитних ресурсів МВФ не на «штучну» підтримку гривні, а на структурні інвестиційні зрушення та реформування економіки, суворий контроль над доцільністю використання таких коштів; – скорочення питомої ваги готівкових коштів у загальному обсязі грошової маси, що підтримуватиме скорочення рівня тонізації економіки; – збалансування грошового й товарного ринків, тобто зменшення рівня інфляції.

Реалізація запропонованого комплексу заходів, який охоплює основні складові фінансової безпеки, актуальних для країни, допоможе вагомо вдосконалити її рівень за умови забезпечення підтримки на владному, законодавчому, виконавчому рівнях.

Проведене дослідження продемонструвало, що фінансова безпека країни – комплексне поняття. Найбільші загрози фінансовій безпеці України досліджено у ,високої вартості банківських кредитів, сфері зовнішньої заборгованості, зростання тіньового сектору, значного рівня доларизації економіки, негативного сальдо платіжного балансу.

Подальші дослідження у сфері зміцнення фінансової безпеки держави доцільно спрямувати на обґрунтування механізму управління внутрішніми й зовнішніми ризиками державної фінансової стабільності.

Ми вважаємо, що попередній перерахунок складових фінансової безпеки України необхідно поповнити такою категорією, як «безпека системи оподаткування», адже в структурі дохідної частки Зведеного бюджету країни на протязі вагомого інтервал приблизно 80 % - податкові надходження, тому, саме у площині податкової системи створюються найбільше загроз, що відображаються на стані фінансової безпеки України негативно.

В теперішньому стані розвитку економіки України поглиблення процесів глобалізації і інтеграції тлумачення безпеки системи оподаткування у забезпечені фінансової безпеки збільшується. Податки є одним із найголовніших джерел фінансових ресурсів, які централізуються країною для створення законодавчо встановлених та суспільно необхідних потреб.

Відмітимо те, що на стадії перетворення податкової системи України немає єдиного погляду на тлумачення поняття «безпека системи оподаткування» та його місця у системі фінансової безпеки держави. Безпека системи оподаткування вирізняється ефективною податковою політикою країни, що повинна оптимально сполучати фіскальні інтереси України, а також індивідуальні - платників податків. Щодо фіскальної достатності питання безпеки системи оподаткування зводиться до забезпечення держави саме таким об'ємом податкових надходжень, що є оптимально потрібним щодо вимогам проголошеної економічної доктрини. Однак необхідно знати, що на безпеку системи оподаткування України діють численні податкові пільги. А також, безпека системи оподаткування країни визначає оптимізацію ступеня

оподаткування, так як надзвичайне збільшення норми оподаткування зумовлює до підвищення тіньової економіки, ухилення від сплати податків у великих обсягах, скорочення легального бізнесу, саме тому — до зменшення податкової бази.

Дослідивши сутність поняття «безпека системи оподаткування», а також її місце в системі фінансової безпеки, вдосконалено теоретичний підхід до тлумачення цієї дефініції, що, на відміну від вже існуючих, аналізується як стан податкової системи України, за якого виникають потрібні умови для забезпечення гарантій захисту податкових інтересів суспільства та держави та бізнесу від зовнішніх і внутрішніх та дієвого та вчасного формування дохідної бази бюджетів усіх рівнів.

Проаналізувавши запропоновані вченими [16; 18; 34; 49; 39] перелічення індикаторів стану безпеки системи оподаткування, нами досліджено особистий перелік показників і розраховано їх значення за 2011–2017 рр. (табл. 2.9).

Таблиця 2.9 – Динаміка значень індикаторів стану безпеки системи оподаткування за період 2011–2017 рр.

Індикатор стану безпеки системи оподаткування	Абсолютні/нормовані значення індикаторів станом на кінець:						
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Частка податкових надходжень у доходах Державного бюджету (X1), %	0,784	1	0,998	0,959	0,979	0,942	1
	42,5	40,37	38,22	41,37	37,8	33,47	40,24
Частка податкових надходжень у доходах Місцевих бюджетів (X2), %	0,458	0,415	0,334	0,435	0,318	0,201	0,413
	-	-	-	-	-	95,81	97,71
Показник своєчасного подання податкової звітності (X3), %	0,51	0,51	0,51	0,51	0,51	0,48	0,658
	657,11	491,11	390,11	350,11	350,11	356,11	356,11
Тривалість формування звітності у сфері оподаткування (X4), годин на рік	0,123	0,161	0,2	0,455	0,455	0,397	0,397
	95,82	101,88	88,4	93,14	95,87	99,98	100,37
Показник ефективності адміністрування податкових надходжень до Державного бюджету (X5), %	0,591	1	0,206	0,411	0,594	0,997	1,01
	97,49	99,48	99,53	94,58	92,45	113,44	111,52

Продовження таблиці 2.9

Індикатор стану безпеки системи оподаткування	Абсолютні/нормовані значення індикаторів станом на кінець:						
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Показник ефективності адміністрування податкових надходжень до місцевих бюджетів (X6), %	0,748	0,947	0,952	0,508	0,366	0,477	0,554
	92,73	108,67	95,87	89,94	85,84	105,19	99,61
Рівень виконання планових даних бюджетного відшкодування ПДВ (X7), %;	0,385	0,754	0,594	0,21	0,201	0,907	0,96
	1,21	0,46	0,35	0,58	0,96	0,76	0,62
Частка невідшкодованої суми ПДВ у структурі ВВП (X8), %;	0,146	0,61	0,698	0,49	0,186	0,31	0,45
	57,21	55,51	54,51	52,81	52,31	52,01	52,01
Загальна податкова ставка (Doing Business) (X9), %	0,203	0,209	0,258	0,394	0,421	0,432	0,432
	7,19	2,8	2,77	3,22	7,1	9,37	11,96
Концентрація податкового боргу у доходах Зведеного бюджету (X10), %	0,402	0,841	0,844	0,799	0,411	0,204	0,162
	0,784	1	0,998	0,959	0,979	0,942	1

Створення переліку індикаторів безпеки системи оподаткування відбувалося таким чином: за принципом репрезентативності вибірки, а саме спроможності вибіркової сукупності репродукувати ключові характеристики генеральної сукупності, інформаційної доступності, тобто: беззаборонного доступу до інформації для проведення санкціонованих операцій ознайомлення чи модифікації з чіткою інформацією та достовірності, що зосереджена в напрямку вибору показників, що найточніше характеризують безпеку системи оподаткування.

Формулювання інтегрального індексу безпеки системи оподаткування відбувається з вживанням вагових коефіцієнтів показників.

Інтегральний індекс безпеки системи оподаткування розраховувався за формулою 2.2:

$$ПБ_j = \sum_{i=1}^{10} a_i \times y_{ij}; \quad (2.2)$$

де $ПБ_j$ – інтегральний показник безпеки системи оподаткування j

періоду;

a_i – ваговий коефіцієнт i - показника;

u_{ij} – нормоване значення i - показника у j періоді.

Розглянемо динаміку змін вагових коефіцієнтів показників стану безпеки системи оподаткування (рис. 2.1).

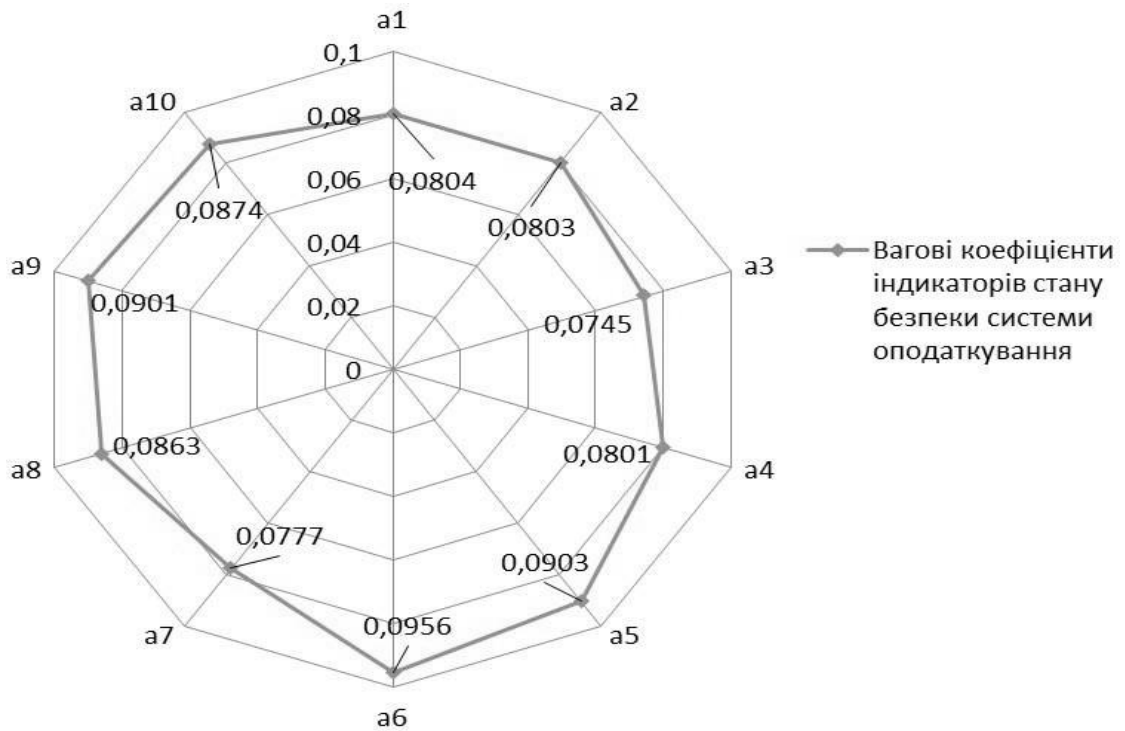

Рисунок 2.1 – Значення вагових коефіцієнтів показників стану безпеки системи оподаткування

Надамо власно розробленні характеристичні значення індикаторів безпеки системи оподаткування (табл. 2.10), що, як ми вважаємо, має місце уживати в ході аналізу стану безпеки системи оподаткування та її впливу на інтегральний індикатор фінансової безпеки країни.

Таблиця 2.10 – Характеристичні значення показників стану безпеки системи оподаткування України

Індикатори стану системи оподаткування	Характеристичні значення індикаторів стану безпеки системи оподаткування				
	$X_{скрит}$	$X_{снєбезп}$	$X_{снєздв}$	$X_{сздв}$	$X_{сопт}$
	$X_{допт}$	$X_{дздв}$	$X_{днездв}$	$X_{днебезп}$	$X_{дкрит}$
X_1 (стимулятор)	55	60	65	70	80
	–	–	–	–	–
X_2 (стимулятор)	35	40	50	60	70
	–	–	–	–	–
X_3 (стимулятор)	94,5	96	98	98,5	100
	–	–	–	–	–
X_4 (дестимулятор)	–	–	–	–	–
	165	211	234	356	371
X_5 (змішаний тип)	92	94	97	99	101
	103	109	111	116	121
X_6 (змішаний тип)	91	94	97	99	101
	103	109	111	116	121
X_7 (змішаний тип)	91	94	97	99	101
	103	109	111	116	121
X_8 (дестимулятор)	–	–	–	–	–
	0,05	0,1	0,35	0,55	0,75
X_9 (змішаний тип)	26,6	27,9	29,7	31,2	35,2
	41,8	42,6	48,1	53,5	56
X_{10} (дестимулятор)	–	–	–	–	–
	1,00	3,00	5,00	7,00	9,00

Серед вже узагальнених індикаторів безпеки системи оподаткування відображено показники 3-х видів: дестимулятори (X_4 , X_8 , X_{10}), які показують, що між показником та інтегральною оцінкою безпеки системи оподаткування присутній зворотній зв'язок; змішаний тип (X_5 – X_7 , X_9), який показує, що до конкретного значення видається стимулятором, після котрого конфігурується на дестимулятор стану безпеки системи оподаткування, та стимулятори (X_1 , X_2 , X_3).

Динаміку значень інтегрального індикатора стану безпеки системи оподаткування за 2011–2017 рр. та її прогнозні дані на 2018-2019 рр., отримані за допомогою поліноміальної лінії тренду 5-го ступеня, зображено на рис. 2.2.

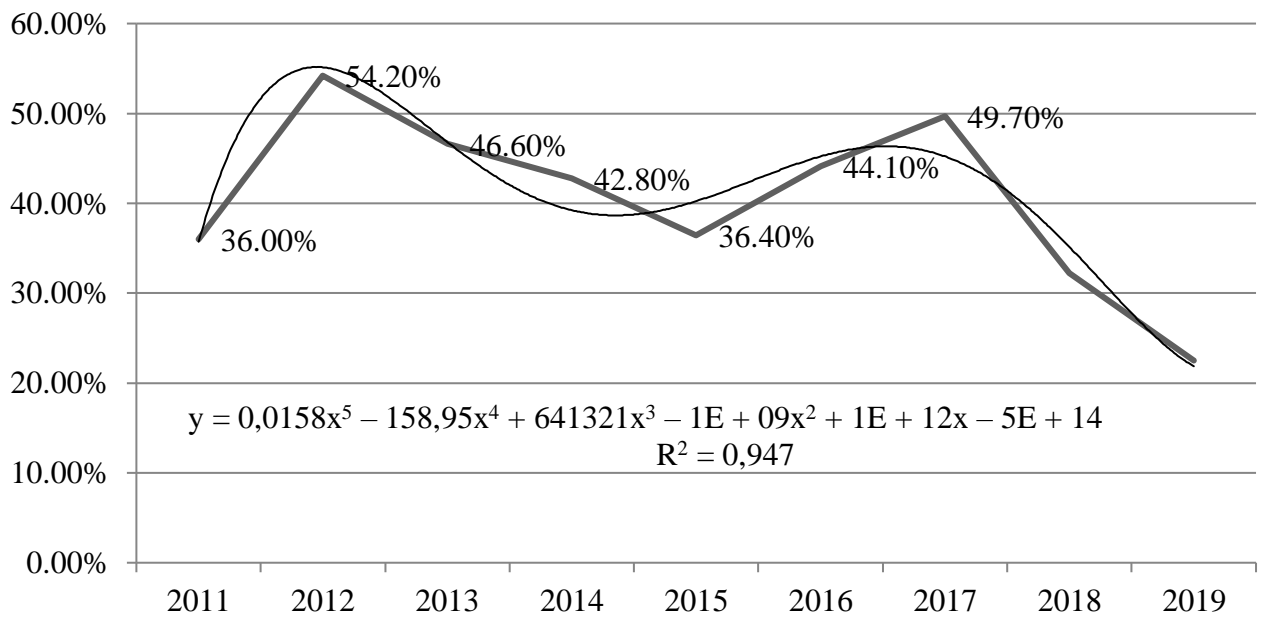

Рисунок 2.2 – Динаміка значень інтегрального індикатора стану безпеки системи оподаткування країни за 2011–2017 рр. та прогнозні дані на 2018- 2019 рр., %

Посилаючись на особисті розрахунки, одержані значення інтегрального індикатора стану безпеки системи оподаткування країни в системі її фінансової безпеки варто уживати для покращення значень фінансової безпеки України. Дослідивши дані, відображені на рис. 2.2, встановлено, що значення інтегрального індикатора стану безпеки системи оподаткування зросло з 36,00 % у 2011 році до 49,70 % у 2017 році, що сталося внаслідок вагомого спаду кількості податків та загального часу, вживання публічних відкритих реєстрів з системою послідовного відшкодування ПДВ, потрібного для сплати податків і формування звітності до контролюючих органів, коректування спрощеної системи оподаткування, реформування сутності податку на прибуток. Виникає потреба, відмітити те, що прогнозні дані вказують на ймовірну можливість погіршення стану безпеки системи оподаткування України у 2018-2019 рр.

Дані інтернаціонального рейтингу Doing Business в розділі «Оподаткування», у котрому надається інформація про кількість платежів за податками; час, що затрачується суб'єктом підприємницької діяльності на сплату податків і платежів та підготовку податкової звітності, у великій мірі

підкріплює динаміку росту рівня безпеки системи оподаткування.

У процесі уживання методики оцінки стану фінансової безпеки в системі національної безпеки країни серйозна увага має приділятися стадії, на котрій обчислюється інтегральний індикатор стану фінансової безпеки держави та її підсистем, та формується висновок стосовно допустимості одержаних значень в теперішніх економічних умовах України.

Можемо зробити висновок, що у процесі створення шляхів покращення методики стану фінансової безпеки виконано:

1. Удосконалено тлумачення дефініції «безпека системи оподаткування», яка не дивлячись на вже існуючі, аналізується як стан податкової системи країни, за якого утворюються потрібні умови для доречного формування дохідної бази бюджетів усіх рівнів, забезпечення заборук захисту податкових інтересів суспільства, держави та бізнесу від зовнішніх і внутрішніх погроз.

2. Доведено доцільність збільшення представленого переліку складових фінансової безпеки дефініцією «безпека системи оподаткування», пораждено перелік індикаторів безпеки системи оподаткування утворений за визначеними домінантами.

Проведене дослідження дає змогу запропонувати наступні шляхи удосконалення фінансової політики в Україні:

– для підвищення ефективності управління державним боргом необхідно вжити заходів щодо недопущення формування «прихованого» дефіциту державного бюджету та не прогнозованого зростання державного боргу, а також розробити стратегію та сформувати дієвий механізм управління державним боргом;

– в зв'язку з тим, що в умовах нагромадження державного боргу та дефіциту державного бюджету відбувається зростання соціальних зобов'язань держави, суттєвого вдосконалення потребує система соціальної підтримки населення. У структурі соціальних видатків найбільшу частку складають видатки на соціальний захист та соціальне забезпечення, освіту та охорону здоров'я. Хоча номінальні показники видатків щорічно зростають, головною

проблемою залишається низька якість надання державних соціальних послуг. Для її розв'язання необхідно здійснити перехід від механізму бюджетного утримання до забезпечення розвитку соціальної сфери;

- важливо здійснити поступове зниження облікової ставки, забезпечення додатного рівня процентних ставок НБУ відносно прогнозованої базової інфляції, що сприятиме зниженню девальваційних та інфляційних очікувань і досягненню показників інфляції у 2019 році в розмірі $6 + 2$ в.п.

- доцільне стимулювання своєчасного повернення та збільшення надходження валютних коштів підприємств-експортерів в Україну (через механізм автоматичного відшкодування ПДВ, реалізацію домовленостей щодо підвищення розміру квот ЄС на український експорт та усунення штучно створених транзитних перешкод на шляху українських товарів до країн СНД через територію РФ, а також шляхом поетапного зниження норм обов'язкового продажу їх виручки);

- необхідне прийняття довгоочікуваного закону «Про валютне регулювання в Україні», в якому має бути узагальнено чинну нормативно-правову базу з валютного регулювання, що дозволить учасникам ринку формувати свою валютну стратегію, враховуючи чіткі довгострокові правила;

- запорукою успішного проведення економічних реформ в Україні є забезпечення прозорості державних фінансів і підвищення ефективності управління ними.

За результатами проведених досліджень, основні проблеми у фіскальній сфері у майбутньому будуть зосереджені у напрямку управління державним боргом, у діяльності позабюджетних фондів та в управлінні дефіцитом державного бюджету, що обумовлює необхідність проведення бюджетної консолідації та підвищення ефективності управління бюджетними коштами. Зменшення бюджетних ризиків в першу чергу залежатиме від формування дієвих бюджетних важелів, які дадуть змогу оперативно і ефективно реагувати на внутрішні і зовнішні виклики. В зв'язку з цим, подальші дослідження будуть спрямовані на проблеми мінімізації бюджетних ризиків.

ВИСНОВКИ

В процесі поглибленого аналізу методичних засади та розробки практичних рекомендацій, цілеспрямованих на покращення методики оцінки стану фінансової безпеки країни, та зроблені такі висновки:

1. Покращено теоретичний підхід до тлумачення поняття «фінансова безпека країни», яке розбирається як стан ефективності діяльності фінансової системи держави, що кількісно розцінюється, опираючись на узагальнення показників стану валютної, бюджетної, банківської, боргової, безпеки небанківського фінансового сектору і грошово-кредитної безпеки, вбезпечує відповідний ступінь стійкості фінансової системи до внутрішніх та зовнішніх загроз та генерує потрібні умови за для досягнення її єдності та ефективності діяльності.

2. Доказано те, що порогові значення показників, які відповідають за стан фінансової безпеки країни, поділяються в залежності від складу фінансової безпеки: валютної, безпеки небанківського фінансового ринку, банківської, боргової, грошово-кредитної і бюджетної, але також, має місце урахувувати і значення тимчасово впливових факторів, яких ми враховуємо на представленій додатковій стадії проведення оцінки стану фінансової безпеки України. Під час аналізу показників присутня досить негативна динаміка зміни їх значень, більшість розрахованих значень показників перебувають в критичній зоні, що призводить до незадовільного стану фінансової безпеки держави.

3. Емпіричне здійснення моніторингу фінансової безпеки дала право проаналізувати стан фінансової безпеки країни та установити індикатор фінансової безпеки України, що робить інформаційні передмови для врегулювання рівня фінансової безпеки. Реалізація стабілізаційних заходів, отриманих на підставі результатів моніторингу, дає можливість швидко сформулювати деструктивні фактори впливу на фінансову систему України та скоротити ймовірність настання фінансових криз.

4. Покращено критерій «безпека системи оподаткування», який формулюється як стан податкової системи країни, при якому визначаються передумови для ефективного формування дохідної бази бюджетів всіх рівнів, забезпечення гарантій захисту податкових інтересів держави, бізнесу і суспільства від внутрішніх та зовнішніх загроз.

5. Доведено доцільність збільшення представленого переліку складових фінансової безпеки дефініцією «безпека системи оподаткування», пораждено перелік індикаторів безпеки системи оподаткування утворений за визначеними домінантами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бандурка О.М. Основи економічної безпеки: підручн./ О. М. Бандурка, В. Є. Духов, К. Я. Петрова, І. М. Черв'яков.- Харків: вид-во нац. ун-ту внутр. справ, 2003.- 236с. 7. Барановський О. Визначення показників економічної безпеки/О. Барановський//Економіка, фінанси, право.–1999.–№ 8.– С. 14 – 16.
08.00.02 / А. О. Крамаренко ; Донец. нац. ун-т. – Донецьк, 2009. – 20 с.
2. Casala S., Koglerb C., Mittonoc L. & Kirchler E. (2016). Tax compliance depends on voice of taxpayers. Tax compliance depends on voice of taxpayers, 56: 151–156.
3. Heidera F. & Ljungqvist A. (2015). As certain as debt and taxes: Estimating the tax sensitivity of leverage from state tax changes. As certain as debt and taxes: Estimating the tax sensitivity of leverage from state tax changes, 118(3): 684– 712.
4. Richardsons G., Lanisb R. & Chi-Moon Leung S. (2014). Corporate tax aggressiveness, outside directors, and debt policy: An empirical analysis. Journal of Corporate Finance, 25: 107–121.
5. Агапова Т. Н. Методика и инструментарий для мониторинга экономической безопасности региона / Т. Н. Агапова // Вопросы статистики. – 2001. – №2. – С. 44-48.
6. Алямкін Р. В. Теоретичні підходи до визначення категорії «економічна безпека банківського сектора» / Р. В. Алямкін // Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. – 2013. – № 6. – С. 116–121.
7. Амитан В. М. Економічна безпека: концепція й моделі / Амитан В. М.// Економічна кібернетика. – 2009. – № 3. – С.13-20.
8. Андрющенко М. П. Економічна безпека підприємства в аспекті ресурсного підходу: [електроний ресурс]/Андрющенко М. П., Озаріна О. В.– Режим доступу: <http://www.rusnauka.com> / 22_NIOBG_2007/ Economics /24859.doc.htm

9. Арефьева О. В. Планирование экономической безопасности предприятий / О. В. Арефьева, Т. Б. Кузенко. - К.: Изд-во Европейского. ун-та, 2005.- 170 С.
10. Архипов А. Экономическая безопасность: оценки, проблемы, способы обеспечения / А. Архипов, А. Городецкий, Б. Михайлов // Вопросы экономики. – 1994. – № 12. – С. 36–44.
11. Баланси та споживання основних продуктів харчування населенням України – 2014. Статистичний збірник. – К.: Державна служба статистики. 2015. – 55 с. – С. 34-38.
12. Барановський О. І. Фінансова безпека: Монографія. – К. : Київ. нац. торг.- екон. ун-т, 2004. – 759 с.
13. Башинська І. О. Уточнення визначення дефіциту та економічного змісту поняття «економічна безпека підприємства» [колективна монографія]– Дніп-ропетровськ: ФОП Дроб'язко С.І., 2014.-Т.2.- 349 с.
14. Білоус В. Т. Координація боротьби з економічною злочинністю: моногр. / В.Т.Бі-лоус.–Ірпінь: Академія державної податкової служби України, 2002.– С. 51.
15. Валова продукція сільського господарства (у постійних цінах 2010 р.) за 2015 рік : статистичний бюлетень. Державна служба статистики України. – відповідальний за випуск О. М. Прокопенко, 2016. – 23 с.
16. Виклюк М. І. Податкова безпека: дуалістичність економічної природи трактування змісту основних характеристик / М. І. Виклюк, В. В. Гресик // Інноваційна економіка. – 2013. – № 5(43). – С. 242–246.
17. Геєць В. М. Моделювання економічної безпеки: держава, регіон, підприємство / Геєць В. М., Кизим М. О., Клебанова Т.С., Черняк О. І. та ін. за ред. Гейця В. М.: монографія / [Геєць В. М., Кизим М.О., Клебанова Т.С.,Червяк О. І. та ін.] за ред. Гейця В.М.- Х.: ВД «ІНЖЕК», 2006.-240 С.
18. Голіков С. С. Сутність податкової безпеки / С. С. Голіков // Економіка та держава. – 2015. – № 9. – С. 129–132.
19. Господарський кодекс України : закон України від 16.01.2003 №

436–IV / Верховна рада України. – Офіц. Вид. – К. : Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 18.

20. Губені Ю. Е. Економічна безпека держави та показники її оцінки / Ю. Е. Губені, В. І. Андрійв // Економічні науки. – Серія «Облік і фінанси». – 2012. – Вип. 9(1). – С. 291–295.

21. Данкевич В. Є. Методологічні уроки Європейського досвіду розвитку земельних банків / Данкевич В. Є. // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки), 2014 №4 (28). – С. 32-38.

22. Дарнопих Г. Ю. Економічна безпека держави в умовах трансформаційної економіки : автореф. дис... канд. екон. наук: 08.01.01 / Г. Ю. Дарнопих ; Харк. держ. ун-т. – Харків, 1999. – 22 с.

23. Денисов А. І. Економічна безпека держави: завдання господарсько-правового забезпечення / А. І. Денисов // Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». – Серія «Економічна теорія та право». – 2014. – № 2. – С. 197–206.

24. Державна фіскальна служба України : офіційний портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sta-sumy.gov.ua/>

25. Деякі питання дерегуляції господарської діяльності : постанова Кабінету Міністрів України від 28.01.2015 р. № 42 // Урядовий кур'єр – 2015. – № 25. – 11 лютого

26. Дудка Ю. П. Економічна безпека України у вимірах глобалізаційних процесів : автореф. дис... канд. екон. наук : 08.00.03 / Ю. П. Дудка ; ДУ «Ін-т економіки природокористування та сталого розв. НАН України». – К., 2011. – 20 с.

27. Єрмошенко М. М. Фінансова безпека держави / М. М. Єрмошенко. – К. : 2001. – 350 с.

28. Жаліло Я. А. Стратегія національної безпеки України в контексті досвіду світової спільноти / Я. А. Жаліло. – К.: Сатсанга, 2001. – 224 с.

29. Зовнішня торгівля України товарами та послугами у 2014 році.

Статистичний збірник. – К.: Державна служба статистики. 2015.

30. Илларионов А. Критерии экономической безопасности / А. Илларионов // Вопросы экономики. – 1998. – № 10. – С. 35–57.

31. Конституція України : закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96–ВР / Верховна рада України. – Офіц. Вид. – К. : Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30.

32. Крамаренко А. О. Міжнародна конкурентоспроможність і економічна безпека країн в умовах глобалізації : автореф. дис... канд. екон. наук: № 964–IV

33. Лекарь С. І. Економічна безпека держави та суб'єкти її забезпечення / С. І. Лекарь // Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. – 2012. – № 2. – С. 75–83.

34. Лукановська І. Р. Теоретичне обґрунтування місця податкової безпеки в системі фінансової безпеки України / І. Р. Лукановська // Формування ринкових відносин в Україні. – 2014. – № 6. – С. 40–45.

35. Мартинюк В. П. Стратегія нейтралізації податково-боргових ризиків фінансової безпеки держави / В. П. Мартинюк // Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія : Економіка і менеджмент. – 2014. – Вип. 4. – С. 143–148.

36. Митний кодекс України : закон України від 13.03.2012 р. № 4495-VI / Верховна рада України. – Офіц. Вид. – К. : Офіційний вісник України. – 2012. – № 32. – С. 9.

37. Міністерство соціальної політики України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mlsp.gov.ua/labour/control/uk/index>.

38. Плохих Д. О. Сутність та систематизування поняття «економічна безпека підприємства» / Д. О. Плохих // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2014. – Вип. 45. – С. 110–114.

39. Податковий кодекс України : закон України від 02.12.2010 № 2755-VI / Верховна рада України. – Офіц. Вид. – К. : Офіційний вісник України. – 2010. – № 92. – Том 1. – С. 9.

40. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення умов ведення бізнесу (дерегуляція) : закон України від 12.02.2015, № 191-VIII // *Голос України*. – 2015. – № 61. – 4 квітня

41. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України : наказ від 29.10.2013 р. № 1277 [Електронний ресурс] / Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. – 2013. – Режим доступу: <http://document.ua/pro-zatverdzhennja-metodichnih-rekomendacii-shodo-rozrahunku-doc168080.html>

42. Про основи національної безпеки України : закон України від 19.06.2003 р. Верховна рада України. – Офіц. Вид. – К. : Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 39.

43. Про схвалення Концепції забезпечення національної безпеки у фінансовій сфері : концепція від 15.08.2012 р. № 569-р / Кабінет Міністрів України. – Офіц. Вид. – К. : Офіційний вісник України. – 2012. – № 62.

44. Сухоруков А. І. Проблеми фінансової безпеки України : монографія / Передмова акад. НАН С. І. Пирожкова. – К. : НІПНБ, 2005. – 140 с

45. Тимошенко Ю. О. Фінансові ризики та індикатори стану фінансової безпеки України / Ю. О. Тимошенко // *Вісник ХНАУ ім. В. В. Докучаєва*. – Серія «Економічні науки». – 2014. – № 7. – С. 293–303.

46. Харазішвілі Ю. М. Визначення стратегічних орієнтирів рівня економічної безпеки України : аналітична записка [Електронний ресурс] / Ю. М. Харазішвілі, Є. В. Дронь, Д. О. Махортих ; Відділ макроекономічного прогнозування та досліджень тіньової економіки. – 2014. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/1501/>

47. Харазішвілі Ю. М. Щодо вдосконалення методології інтегрального оцінювання рівня економічної безпеки України : аналітична записка [Електронний ресурс] / Ю. М. Харазішвілі, А. І. Сухоруков, Т. П. Крупельницька ; НІСД. – 2013. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/1358/>

48. Цивільний кодекс України : закон України від 16.01.2003 р. № 435–

IV / Верховна рада України. – Офіц. Вид. – К. : Офіційний вісник України. – 2003. – № 11. – С. 7.

49. Цимбалюк І. О. Податкова безпека в системі фінансової безпеки держави : [кол. монографія] / за заг. ред. О. В. Кендюхова // Стратегічне управління національним економічним розвитком : монографія: в 2 т. – Донецьк : ДВНЗ «ДонНТ», 2013. – Т. 2. – 392 с. – С. 13–23.

50. Швиданенко Г. О. Економічна безпека бізнесу: [навч. посіб.] / [Швиданенко Г. О., Кузьомко В. М., Норіцина Н. І. та ін.] за заг. та наук. ред. Г. О. Швиданенко. – К: КНЕУ, 2011.–511

51. Шкарлет С. М. Економічна безпека підприємства: інноваційний аспект/ С. М. Шкарлет: монографія.- К.: Книжкове вид-во НАУ, 2007.- 436с.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Сутність поняття «фінансова безпека держави»

Таблиця А.1 – Методичні підходи щодо визначення економічної сутності фінансової безпеки

Автор	Суть визначення
О. Барановський [2]	Фінансова безпека – це важлива складова частина економічної безпеки держави, що базується на незалежності, ефективності і конкурентоспроможності фінансово-кредитної сфери України, яка відображається через систему критеріїв і показників її стану, що характеризують збалансованість фінансів, достатню ліквідність активів і наявність необхідних грошових і золотовалютних резервів, ступінь захищеності фінансових інтересів на усіх рівнях фінансових відносин, стан фінансових потоків в економіці, що характеризується збалансованістю і наявністю апробованих механізмів регулювання і саморегулювання.
О. Василик [3]	Фінансова безпека – це надійна захищеність фінансової системи від внутрішніх та зовнішніх загроз.
О. Власюк [4]	Фінансова безпека стає основним економічним гарантом стабільності, забезпечуючи виробничий базис інфраструктурними інститутами розподілу фінансових та інвестиційних ресурсів.
В. Геєць [5]	Фінансова безпека – це стабільний розвиток фінансової системи країни та її стійкість до потенційно негативного впливу зовнішніх і внутрішніх шоків
Б. Кишакевич [6]	Фінансова безпека є основною підсистемою економічної безпеки, тому що саме вона визначає стан фінансово-кредитної сфери країни, без якої економіка країни у сучасних умовах не може існувати.
Н. Кравчук [10]	З позицій ресурсно-функціонального підходу фінансова безпека – це захищеність фінансових інтересів суб'єктів господарювання на усіх рівнях фінансових відносин; забезпеченість домашніх господарств, підприємств, організацій і установ, регіонів, галузей, секторів економіки, держави фінансовими ресурсами, достатніми для задоволення їх потреб і виконання існуючих зобов'язань.
Л. Лисяк [12]	Фінансова безпека є надзвичайно складною багаторівневою системою, яку утворюють ряд підсистем, кожна з котрих має власну структуру і логіку розвитку. Кожна із груп містить відповідні значення індикаторів щодо розрахунку рівня економічної безпеки України та окреслені граничними значеннями та ваговими коефіцієнтами.
В. Михайлюк [16]	Фінансова безпека розглядається як ступень захищеності фінансових інтересів; рівень забезпеченості суб'єктів усіх рівнів управління фінансовими ресурсами; стан складових фінансового ринку; якості фінансових інструментів і послуг; стан фінансових потоків в економіці, що дозволяє вважати її одним з найважливіших системоутворюючих елементів економічної безпеки держави.

Продовження таблиці А.1

Автор	Суть визначення
С. Мочерний [18]	Фінансова безпека – надійна захищеність фінансової системи країни від внутрішніх та зовнішніх загроз, що перешкоджають ефективному використанню її фінансових ресурсів в інтересах окремої людини, трудового колективу і суспільства.
В. Оспіщев [19]	Фінансова безпека держави – це ступінь захищеності фінансових інтересів держави, стан фінансової, грошово-кредитної, бюджетної, податкової, валютної, банківської, інвестиційної, митнотарифної, розрахункової та фондової систем, що характеризується збалансованістю, стійкістю до внутрішніх і зовнішніх негативних впливів, спроможністю держави ефективно формувати та раціонально використовувати фінансові ресурси, достатні для задоволення її потреб, шляхом виконання зобов'язань і забезпечення соціально-економічного розвитку.
Проект Концепції фінансової безпеки України [20]	Фінансова безпека – складова економічної безпеки, яка характеризує стан захищеності життєво важливих (ключових) інтересів держави, регіонів, підприємницьких структур та громадян у фінансовій сфері від впливу широкого кола негативних чинників (загроз). Основними критеріями фінансової безпеки є достатність фінансових ресурсів, їх збалансованість та ліквідність, які уможливають нормальне існування та розвиток зазначених суб'єктів економічного життя.
А. Сухоруков [22]	Фінансова безпека – це захищеність інтересів держави у фінансовій сфері, або такий стан бюджетної, податкової та грошово-кредитної систем, що гарантує спроможність держави ефективно формувати, зберігати від надмірного знецінення та раціонально використовувати фінансові ресурси країни для забезпечення її соціально-економічного розвитку і обслуговування фінансових зобов'язань.
В. Шлемко, І. Бінько [23]	Фінансова безпека – такий стан фінансової, грошово-кредитної, валютної, банківської, бюджетної, податкової систем, який характеризується збалансованістю, стійкістю до внутрішніх і зовнішніх негативних впливів, здатністю забезпечити ефективне функціонування національної економічної системи та економічне зростання.
С. Юрій, В. Федосов [24]	Фінансова безпека – захищеність фінансових інтересів суб'єктів господарювання на усіх рівнях фінансових відносин; забезпеченість домашніх господарств, підприємств, організацій і установ, регіонів, галузей, секторів економіки держави фінансовими ресурсами, здатність фінансової системи забезпечити ефективне функціонування економічної системи та стає економічне зростання.

Додаток Б

Індикатори стану фінансової безпеки

Таблиця Б.1 – Характеристика індикаторів стану фінансової безпеки України

Складові фінансової безпеки	Індикатори стану фінансової безпеки	Характеристичні значення індикатора				
		<i>xС крит / xД опт</i>	<i>xС небезп / xД здв</i>	<i>xС нездв / xД нездв</i>	<i>xС здв / xД небезп</i>	<i>xС опт / xД крит</i>
1	2	3	4	5	6	7
Банківська безпека	Питома вага заборгованості за кредитами, що є простроченою, в їх загальному обсязі, наданому резидентам вітчизняними банками, %	2	3	4	5	7
	Відношення кредитів, отриманих резидентами, до депозитів, отриманих від резидентів депозитними корпораціями в іноземній валюті, %	50 / 110	70 / 130	80 / 140	85 / 160	90 / 180
	Питома вага іноземного капіталу у структурі статутного капіталу банків, %	10 / 25	12 / 30	15 / 35	18 / 40	20 / 60
	Відношення кредитів та депозитів тривалістю понад 1 рік, разів	1	1,2	1,8	2,2	3
	Рентабельність активів, %	-1 / 1,5	0 / 2	0 / 2,5	0,5 / 3	1 / 3,5
	Відношення ліквідних активів банків до їх короткострокових зобов'язань, %	0,5 / 1	0,65 / 1,5	0,8 / 1,8	0,85 / 2	1 / 3
	Питома вага активів 5 найбільших банків України в структурі сукупних активів її банківської системи, %	30	35	40	50	60
Безпека НФР	Відношення валових страхових премій до ВВП (рівень проникнення страхування), %	1	2	4	6	8
	Рівень капіталізації лістингових компаній, % ВВП	15 / 90	30 / 105	40 / 120	50 / 140	70 / 150
	Рівень волатильності індексу Першої фондової торговельної системи, кількість критичних відхилень (- 10 %)	0	1	2	3	4

Продовження таблиці Б.1

Складові фінансової безпеки	Індикатори стану фінансової безпеки	Характеристичні значення індикатора				
		<i>хС крит</i> / <i>хД опт</i>	<i>хС небезп</i> / <i>хД здв</i>	<i>хС нездв</i> / <i>хД нездв</i>	<i>хС здв</i> / <i>хД небезп</i>	<i>хС опт</i> / <i>хД крит</i>
Боргова безпека	Питома вага в надходженнях страхових премій (без урахування страхування життя) страхових премій 3 найбільших страхових компаній, %	10	12	15	20	30
	Відношення державного і гарантованого країною боргу до ВВП, %	20	30	40	50	60
	Відношення валового зовнішнього боргу до ВВП, %	40	45	55	60	70
	Середньозважена дохідність облігацій внутрішньої державної позики на первинному ринку, %	4	5	7	9	11
	Індекс ЕМВІ + Україна	200	300	500	700	1000
	Відношення міжнародних резервів до валового зовнішнього боргу, %	20	36	41	45	50
Бюджетна безпека	Відношення дефіциту/профіциту державного бюджету до ВВП, %	-6 / 3	-5 / 5	-4 / 6	-3 / 8	-2 / 10
	Дефіцит/профіцит бюджетних фондів та позабюджетних фондів сектору загальнодержавного управління, % до ВВП	-3 / 0	-2 / 1	-1 / 2	-1 / 3	0 / 5
	Рівень перерозподілу ВВП через зведений бюджет, %	18 / 28	19 / 30	20 / 33	23 / 35	25 / 37
	Відношення обсягу платежів з погашення та обслуговування державного боргу до сукупних доходів державного бюджету, %	6	7	10	13	16
Валютна безпека	Індекс зміни офіційного курсу гривні до долара США, середній за період	90 / 104	94 / 106	95 / 108	95 / 112	97 / 130
	Різниця між форвардним і офіційним курсом гривні, грн	-1,2 / 0,3	-0,8 / 0,5	-0,5 / 0,8	-0,3 / 1,2	0 / 2,5
	Валові міжнародні резерви країни, місяців імпорту	1,5	2	2,5	3	5

Продовження таблиці Б.1

Складові фінансової безпеки	Індикатори стану фінансової безпеки	Характеристичні значення індикатора				
		<i>хС крит</i> / <i>х Д опт</i>	<i>хС небезп</i> / <i>х Д здв</i>	<i>хС нездв</i> / <i>х Д нездв</i>	<i>хС здв</i> / <i>х Д небезп</i>	<i>хС опт</i> / <i>х Д крит</i>
Валютна безпека	Питома вага кредитів в іноземній валюті в їх загальному обсязі, %	20	30	37	45	50
	Сальдо купівлі-продажу населенням іноземної валюти, млрд доларів США	-8 / 0	-4 / 5	-3 / 7	-2 / 8	0 / 10
	Рівень доларизації грошової маси, %	15	20	24	27	30
Грошово-кредитна безпека	Питома вага позабанківських готівкових коштів в загальному обсязі грошової маси, %	20	22	25	30	35
	Різниця між рівнем процентних ставок за кредитами, отриманими резидентами, та рівнем процентних ставок за депозитами, що отримані від резидентів депозитними корпораціями, %	-1 / 4	0 / 5	1 / 6	2 / 9	3 / 11
	Рівень середньозваженої процентної ставки за кредитами, що надані депозитними корпораціями у гривні, відносно індексу споживчих цін, % пунктів	-7 / 5	-3 / 7	-1 / 9	1 / 11	3 / 15
	Питома вага у загальному обсязі кредитів, отриманих резидентами, споживчих кредитів, що отримані домогосподарствами	1 / 9	2 / 12	3 / 15	4 / 18	5 / 21
	Питома вага у загальному обсязі кредитів (скорегованому на курсову різницю) кредитів тривалістю понад 1 рік, відсотків	25	30	40	50	60
	Обсяг вивезення за межі країни фін. ресурсів, млрд дол. США	1	2	5	10	15

